

PRACE ORYGINALNE • ORIGINAL PAPERS

Ocena postrzegania seniorów i ich potrzeb przez studentów VI roku studiów medycznych

Approach of medical students to the elderly and their needs

MAŁGORZATA PIETRZYKOWSKA^{A, D, F}, MAGDALENA REIWER-GOSTOMSKA^{A, B, D-F},
PIOTR GUTKNECHT^{B, F}, JANUSZ SIEBERT^{A, D}

Katedra Medycyny Rodzinnej Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego

A – przygotowanie projektu badania, **B** – zbieranie danych, **C** – analiza statystyczna, **D** – interpretacja danych, **E** – przygotowanie maszynopisu, **F** – opracowanie piśmiennictwa, **G** – pozyskanie funduszy

Streszczenie **Wstęp.** Dynamiczny rozwój medycyny i profilaktyki skutkuje wydłużeniem przeciętnej długości życia.

Cel pracy. Analiza podstawowej wiedzy i świadomości studentów VI roku studiów medycznych dotyczących potrzeb osób starszych.

Materiał i metody. Badanie przeprowadzono w grupie 86 studentów VI roku studiów medycznych za pomocą dobrowolnej anonimowej ankiety.

Wyniki. Żaden student nie planuje w przyszłości zostać geriatrą. 8% badanych wybiera specjalizację z medycyny rodzinnej. 58,1% studentów orientuje się, gdzie znajduje się najbliższy oddział geriatryczny. Studenci nie doceniają potrzeby wielodyscyplinarnej opieki specjalistycznej nad starszym pacjentem.

Wnioski. Niezbędne jest sukcesywne usprawnianie systemu opieki geriatrycznej w Polsce. Nauczanie akademickie geriatry w naszym kraju powinno stać się standardem, a jego celem wzrost wiedzy i zainteresowania studentów problemami zdrowotnymi osób starszych od pierwszych lat kształcenia na kierunkach medycznych.

Słowa kluczowe: geriatria, podstawowa opieka zdrowotna, studenci, świadomość.

Summary **Background.** The dynamic development of medicine results in increasing life expectancy.

Objectives. The aim of the study was the analysis of the approach of students attending the last year of medical studies to the elderly and their needs.

Material and methods. The examined group consisted of 86 students. Authors' own questionnaire was used.

Results. No student wants to become a geriatrician and only 8% intend to become general practitioners. 58.14% of students are able to indicate the localisation of the nearest geriatric ward. Students underestimate the needs of elderly and individual approach to their health problems.

Conclusions. Systematic improvement of the geriatric medical care in Poland is necessary. Different aspects of geriatrics should be highlighted at every level of medical education.

Key words: geriatrics, primary care, students, attitude.

Wstęp

O starzeniu się polskiego społeczeństwa mówi się nie od dziś. W ostatnich latach obserwowany jest wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym – według Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) w 2011 r. było to ponad 6,6 mln osób, czyli 17% populacji ogólnej [1]. Dynamiczny rozwój medycyny i profilaktyki skutkuje wydłużeniem przeciętnej długości życia. W związku z tym nieodzowne staje się szersze otwarcie na problemy i potrzeby zarówno osób starzejących się, starszych, jak ich opiekunów. Niestety w Polsce obserwuje się wyraźny niedobór kadry, bazy naukowej, jak i zasobów w zakresie geriatrycznej bazy łóżkowej [2]. Problemy wieku podeszłego nie są szeroko poruszonym problemem w czasie kształcenia na wydziałach medycznych. W konsekwencji kolejne pokolenie studentów i młodych lekarzy nie nabywa podstawowej wiedzy i umiejętności z zakresu geriatry, a senior traktowany jest jak rutynowy pacjent.

Cel pracy

Celem tego pilotażowego badania była analiza podstawowej wiedzy i świadomości studentów VI roku studiów medycznych dotyczących potrzeb osób starszych.

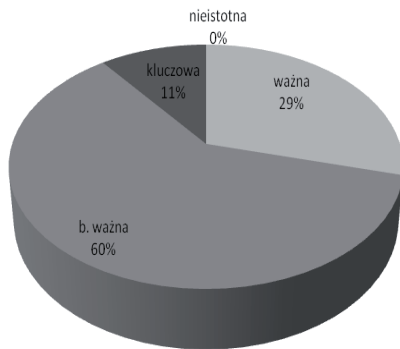
Materiał i metody

Badanie przeprowadzono w trakcie pierwszego semestru roku akademickiego 2012/2013. Objęto nim 86 studentów (66 kobiet i 29 mężczyzn) VI roku studiujących na wydziale lekarskim Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego. Do badań zastosowano autorski kwestionariusz oraz metryczkę zawierającą podstawowe dane o ankietowanych. Udział w ankiecie był dobrowolny i anonimowy.

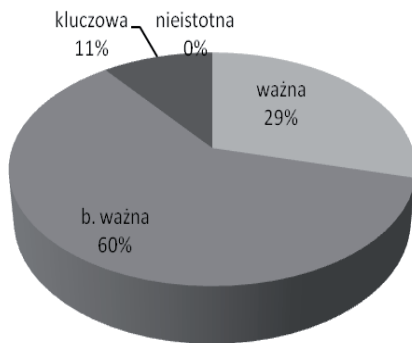
Pytania zawarte w kwestionariuszu dotyczyły wyboru przyszłej specjalizacji oraz zagadnień dotyczących bezpośrednio osób starszych, m.in. wiedzy na temat lokalizacji oddziałów geriatrycznych. Ponadto poproszono ankietowanych o ocenę, na ile ważna może być dla seniorów współpraca lekarza podstawowej opieki zdrowotnej (POZ) z różnego rodzaju specjalistami.

Wyniki

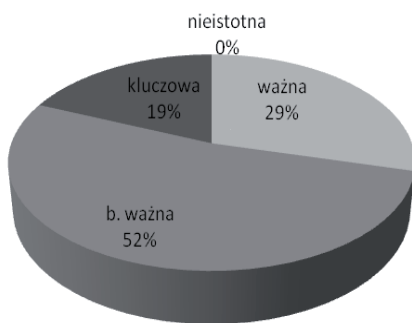
Badania wykazały, że żaden z ankietowanych studentów nie bierze pod uwagę specjalizacji z geriatry. 8% studentów zamierza specjalizować się w medycynie rodzinnej. Pozostali wskazywali najczęściej na pediatrię (16%), internę (16%), kardiologię (8%).

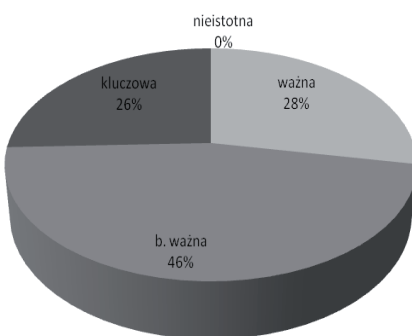
Rycina 1. Współpraca lekarza POZ z geriatrą

Rycina 2. Współpraca lekarza POZ z rehabilitantem

Rycina 3. Współpraca lekarza POZ z pielęgniarką opieki długoterminowej

Rycina 4. Współpraca lekarza POZ z pielęgniarką środowiskową

Na pytanie o lokalizację najbliższego oddziału geriatrycznego właściwej odpowiedzi udzieliło 58,1% osób. 41,9% nie potrafiło udzielić żadnej odpowiedzi.

Ankietowani poproszeni o ocenę istotności współpracy lekarza rodzinnego z geriatrą w 48,8% odpowiedzieli,

że jest ona bardzo ważna, natomiast 30,23% uznało ją za kluczową. Współpracę z rehabilitantem jako bardzo ważną wskazało 60,5% badanych, natomiast za kluczową jedynie 10,5%. Podobny trend obserwowano w przypadku pielęgniarki długoterminowej (bardzo ważna 52,3%, kluczowa 18,6%). Szczegółowe wyniki ilustrują ryciny 1–4.

Dyskusja

Według definicji Światowej Organizacji Zdrowia, geriatrya to gałąź medycyny specjalizująca się w zagadnieniach zdrowia i choroby wieku podeszłego, natomiast gerontologia jest wielodyscyplinarną nauką zajmującą się wszystkimi aspektami starzenia, uwzględniającymi czynniki zdrowotne, biologiczne, socjologiczne, psychologiczne, ekonomiczne, behawioralne i środowiskowe [3].

Prognozuje się, że w Polsce do roku 2050 liczba osób po 80. roku życia wzrośnie o 180%. Jednocześnie przewidywany jest spadek liczebności osób młodych o 44%. W efekcie wzrośnie zapotrzebowanie na świadczenia zdrowotne i opiekuńczo-pielęgnacyjne oraz socjalne skierowane do tej grupy społeczeństwa.

Obecnie Polska nie jest przygotowana do dokonujących się zmian demograficznych. Derejczyk i wsp. oceniają liczbę geriatrów w naszym kraju na 174 lekarzy, z czego czynnych zawodowo jest tylko 120, a wyłącznie 70 pracuje zgodnie ze specjalizacją [2]. Niestety, jak wykazało nasze badanie, żaden student nie wiąże swojej przyszłości zawodowej z opieką nad osobami starszymi.

W praktyce odpowiedzialność za zdrowie osób w wieku podeszłym spoczywa na lekarzu rodzinnym. 8% ankietowanych studentów planuje zostać lekarzami rodzinnymi. Znamienne jest, że studenci nie uznają ścisłej współpracy wielodyscyplinarnego zespołu za kluczowe. Świadczy to o braku zrozumienia potrzeb starszych przez młodszych.

Warto spojrzeć na problem z punktu widzenia seniorów. Słuchacze Uniwersytetu Trzeciego Wieku pytani, czy starość może być dla człowieka pomyślnym okresem prawie 59% odpowiada, że tak. Odpowiedzi negatywnej udzieliło wyłącznie 6,3% badanych. Badanie to świadczy również o tym, że coraz więcej osób starszych czuje się odpowiedzialnymi za swoje życie, w tym kształt i jakość starości [4]. Z badania Łukomskiej i wsp. wynika ponadto, że osoby starsze są zadowolone z jakości opieki sprawowanej przez lekarza rodzinnego [5]. Z drugiej strony, badanie Drobniaka i wsp. potwierdza zwiększające się zapotrzebowanie na świadczenia zdrowotne podstawowej opieki zdrowotnej oraz poradni specjalistycznych ze strony seniorów. Równocześnie obserwuje się brak dynamicznego rozwoju praktyk lekarzy rodzinnych oraz skoordynowanej wielodyscyplinarnej opieki medycznej w kontekście starszych pacjentów [6]. Dodatkowym problemem jest brak czasu i środków na wnikliwą ocenę stanu zdrowia osoby starszej.

Wnioski

Uzyskane wyniki naszego badania wskazują, że niezbędne jest sukcesywne usprawnianie systemu opieki geriatrycznej w Polsce. Nauczanie akademickie geriatry w naszym kraju powinno stać się standardem, a jego celem wzrost zainteresowania studentów problemami zdrowotnymi osób starszych od pierwszych lat kształcenia na kierunkach medycznych.

Piśmiennictwo

1. *Rocznik demograficzny 2012*. Warszawa: GUS.
2. Derejczyk J. Gerontologia i geriatria w Polsce w tle Europy – czy należy inwestować w ich rozwój w naszym kraju? *Gerontol Pol* 2008; 16(3): 149–159.
3. *A glossary terms for community health care and services for older persons. Aging and health technical report*. WHO; 2004: 5.
4. Zielińska-Więczkowska H. Jakość starzenia się i starości w subiektywnej ocenie słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku. *Gerontol Pol* 2009; 17(3): 137–142.
5. Łukomska A. Satysfakcja osób starszych z usług świadczonych przez lekarza rodzinnego. *Gerontol Pol* 2012; 20(2): 68–72.
6. Drobnik J. Analiza systemu opieki nad osobami starszymi i ich potrzeb zdrowotnych na Dolnym Śląsku. *Fam Med Prim Care Rev* 2010;12(2): 165–167.

Adres do korespondencji:

Lek. Małgorzata Pietrzykowska
Katedra Medycyny Rodzinnej GUMed
ul. Dębinki 2
80-211 Gdańsk
Tel.: 58 349-15-75
E-mail: malpiet@gumed.edu.pl

Praca wpłynęła do Redakcji: 15.02.2013 r.

Po recenzji: 10.03.2013 r.

Zaakceptowano do druku: 25.03.2013 r.